İkinci Baskı Tarihi : 27. 7. 1967

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : **AĞUSTOS 1949**
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : **İHSAN HINÇER**

No. 53 **ARALIK 1953** **YIL : 5 — CİLT : 3**

Kitaplar Arasında :

"Seyranî,,

Yazan : Hikmet DİZDAROĞLU

Didaktik ve ahlâki mahiyetteki şiirlerile temayüz eden, Bektaşi zevkine yabancı olmıyan, derbeder bir ömür sürerek hayat macerasını tamamlıyan Everek'li (Develi'li) Seyranî, âşık edebiyatımızın ünlü simalarından biridir.

Tecelliden böyle imiş nasîbim
Kisb ü kârım oldu derd ü gam benim

diye talihinden şikâyet eden ve :

Eyyub'ün derdi dert midir
Ben ondan besbeter çektim

beyti ile eza ve mihnet dolu hayatının muhasebesini yapan Seyranî, ne yazık ki, ününe ve değerine yaraşır ölçüde inceleme süzgecinden geçmemiş, şahsiyeti ve sanatı yeteri kadar belirgin hale konmamıştır. **Sânihât-ı Seyranî'**nin hayırsever müellifi çıkmasaydı, bu, gerçek değer sahibi şair, belki de sadece birkaç şiiri ile tanınacak, kitabın yayımından bugüne kadar uzanan zaman fasılası, eserlerinden birçoğunu nisyan çukuruna atacaktı.

Seyranî'nin hayat macerası kaç yıl sürdü? Bilene aşkolsun. Kaynaklarda değişik rivayetler var. Evet, rivayet. Öne sürülen rakamların hangi müsbet belgeye dayandığı meçhul. Böyle olunca herkes dilediğini söylemekte serbest... En çok tekrarlanan 1807 - 1866 tarihleri bile "ihticaca salih değil!" İşte bakınız, bir şiirinde (S. 94 - 95, No. 7) altmış beş yaşında sağ olduğunu kendisi söylüyor, O halde, Seyranî'yi elli dokuz veya altmışında toprağa gömmek, biraz aceleye getirilmiş gibi görünüyor. Daha ilk adımda, meçhulün eşiğindeyiz.

Şiirlerinin sayısı nedir, bu derbeder şair kaç eserin yaratıcısıdır? Bunu da bilmemize imkân yok. Fakat güvenle söyliyebiliriz ki, kendisi gibi şair olan Haşim Nezihi Okay, şiirlerinin çoğunu toplamıştır (1). Haşim Nezihi, eserile, ilgililere bol malzeme vererek inceleme imkânını kolaylaştırmış oluyor.

Fakat biz, Cahit Öztelli'nin dileğine katılarak, malzemeyi toplıyanın aynı zamanda inceleyici olmasını çok isterdik. Çünkü, Seyranî'nin memleketinde yıllarca kalan ve şiirlerini mahallinde tesbit eden şair, Seyranî'nin havasına girmek, sanatını ve şahsiyetini incelemek fırsatına sahipti. O fırsatı bir daha yakalamak güç!

Sayın meslektaşım da kabul eder ki, belli kaynaklarda gelişi güzel söylenmiş ve şairin sanatına nüfuz etmekten çok uzak bir kaç satırı aktarmakla eserine fazla bir şey katmış olmuyor. Onlar, rahmetli M. Ş. E.'nin enfes bir hikâyesinde karikatürize ettiği gibi, herkes için söylenmesi mutad klişe lâflardır. Seyranî, şüphesiz, bu sözlerin çok ötesinde ve üstündedir. Böylece eserin bütün değeri, malzeme zenginliği noktasında toplanmış bulunuyor.

Şiirlerin numaraları dikkate alınarak söylenirse, kitapta 278 manzume var. Vezinlerine göre iki ayrı bölümde verilen bu parçalardan bazıları bir kıtadan (S. 213, N. 10) ibaret olduğu gibi, son kıtası bulunmıyan (S. 78 - 79, No. 22; S. 84, No. 3) manzumelere de rastlanıyor.

Manzumelerin 220 si hece, 58 i de aruz veznile dir. Hece veznile olanlardan 189 u koşma, 28 i semai, üçü de destandır. (S. 167 - 168, No. 38; S. 168 - 169, No. 39; S. 173 - 175, No. 46).

Kitabı bastıran yayınevinin, yazarlarına tertip ve tasnif hakkı tanımadığı anlaşılıyor. Zira, gerek **Seyranî**'de, gerek ondan sonra aynı yayınevi tarafından çıkarılan diğer kitaplarda, manzumelerin, kafiye değiştikçe numara değiştirdiğine şahit oluyoruz. Bu durum, kitapta kaç şiir bulunduğunu tahkikte güçlük doğuruyor, birer birer saymak gerekiyor. Kitapta bir fihrist bile yok. Bu usulün yazar ları ayrı olan eserlerde uygulanması, sorumluluğun yazarlara değil, yayınevine ait olduğunu isbat ediyor.

Bu gibi yayımlarda, kafiye sırasile birlikte, manzumelerin türleri de dikkate alınır; manzumeler, türleri içinde sıraya konur. Yayınevi, bilimsel karakter taşıyan bu sınıflamayı bir tarafa atmış; koşma, semai, destan.. Ne varsa, hepsini bir araya toplıyarak garip bir "manzum kaos" meydana getirmiştir. Kralın hakkını krala, Sezar'ın hakkına Sezar'a olduğu ka-

dar, yazarın hakkını da kendisine vermek gerektiğini bu yayınevine hatırlatmak yerinde olmaz mı?

Seyranî'nin yayımlanmış şiirlerinden hepsinin esere girmediği anlaşılıyor. Meselâ meşhur "geçti" redifli koşma (Yusuf Ziya, Seyranî, S. 39 ve diğer antolojiler) ile, **"sığmaz" (Murat Uraz, Âşık Seyranî, S. 30)** ve **"kaldı" (R. B. K., Âşık Seyranî, S. 32)** redifli koşmalar bunlar arasındadır.

Bazı kafiye hataları da olmuştur. 95 inci sayfadaki 8 numaralı koşmanın son kıtasında "mur" kelimesi unutulduğundan hem vezin, hem kafiye bozulmuştur. 214 üncü sayfada bulunan semainin üçüncü kıtasında da kafiye birliği yoktur. 271 - 272 nci sayfada kayıtlı aruzlu manzumenin kafiyeleri üç ayrı şekildedir. Kafiyesi (i) harfli manzumeler arasında gösterilen bir koşma (S. 78, No. 22), (K) harfli manzumeler arasına; 228 inci sayfadaki "ver" redifli parçanın da (R) kafiyeli manzumeler bölümüne alınması gerekir.

Vezin aksaklıkları da olmuştur; hatalı mısralarda ya bir hece fazla veya noksandır. Bunların bir tablosunu vermek, makalenin hacmini arttıracağından vazgeçiyoruz. Esasen bunları, temenni ettiğimiz ikinci baskıda düzeltilmesi için kaydediyoruz. Muhakkaktır ki, vezin ve kafiye atlamalarının derleyici ile ilgisi pek azdır.

Değerli meslektaşım Haşim Nezihi Okay, **Seyranî**'si ile onu türlü yönlerden inceleyeceklere —tekrar edelim ki bu inceleyicinin kendisi olmasını isterdik— bol malzeme ve zengin bir kaynak sunuyor. Dikkatli bir göz, mısralar arasından, şairimizin hayatına ve sanatına ışık tutacak bilgiler çıkarabilir. Seyranî, böyle bir araştırmaya değecek vasıfta bir şairdir. Şiirlerinin teker teker gözden geçirilmesi, edebî şahsiyetini aydınlatıcı sonuçlar verebilir. Mevcut şiirleri, böyle bir araştırmaya temel ve kaynak olacak sayıdadır.

Haşim Nezihi Okay, bu bakımdan, çok hayırlı bir hizmet görmüştür. Eserini aydın her okuyucuya sağlık veririz.

---

(1) Haşim Nezihi Okay, Develi'li (Everek'li) Seyranî; Hayatı ve Şiirleri Maarif Kitabevi, İstanbul, 1953, 256 sayfa.